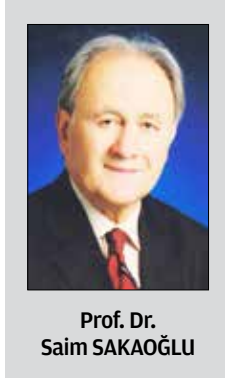

75. YAŞ KONYA YAZILARI: 7

60 YIL ÖNCEKİ BİR YAZI DİZİSİ

Zaman zaman eski tarihli Konya gazetelerini gözden geçiririm. Bu, bazen bir amacımın sonucu olur bazen de tesadüfen elime geçen bir gazetenin gözden geçirilmesi şeklinde olur. Bu iki yolun dışında bir iki yol daha vardır: Gazete kesikleri... Bunları ya benim kesip saklamışım ya bana tanıdıklarımın kalmıştır. Benimkini tahmin etmişsinizdir, okuduğum gazetelerden kesip sakladığım kesiklerdir. Öbürü ise başkalarının kesip sakladık-

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

larının bana ulaştırılması şeklinde olanlardır. Bunlardan merhum **İhsan Hınçer**'inki (1916-1979), Konya'mızın damadı Süleyman Şenel aracılığıyla bana ulaştırılmıştır. Kendisine verilen çuval dolusu gazete kesiklerinin benim ilgi alanıma girenleri evime kadar getirip teslim etmiştir. Öbürü de, daha sağlı-

İhsan HINÇER (1916-1979)

ğında **Mehmet Önder** (1926-2004) ağabeyimizin bana ulaştırdıklarıdır. Bu kesiklerden zaman zaman yararlanıp küçük çaplı yazılar kaleme almışım.

Bu yazımın konusu olan kesikler, İhsan Hınçer'in armağanı olan bir dizi yazıdır. Merhum, sürekli olarak kendisine gönderilen Konya gazetelerindeki kendince 'işe yarar' yazıları kesip saklamış. Her yazının uygun bir yerine de gazetenin adı ile tarihini de yazmayı ihmal etmemiştir.

Yazılar, *Yeni Meram* gazetesinin sayfalarında yer almaktadır: 30, 31 Ağustos, 2, 4 ve 6 Eylül 1955. Dizinin üst başlığı ilk dört yazıda KONYA'DA BİR GEZİNTİ adını taşımakta olup sonuncu yazıda bu üst başlık yoktur. Yazarın adı, ilk dört yazıda **Ünsal Özmen** olarak kayıtlıysa da sonuncu yazıda [sehven] konulmamıştır. Ayrıca ada, ilk üç yazının sonunda da verilmiştir. Her yazının bir ana başlığı ve onun altında da bir-

kaç alt başlığı verilmiştir. Yazarın kimliği konusunda yaptığım küçük bir araştırma sonuç vermedi, tanıyanlardan bilgi rica ediyorum. Yazıdaki şu satırlar biraz ip ucu veir gibidir:

"Bir Cuma günü İş ve İşçi Bulma Kurumu Umum Müdürü Şerif Gürol, İktisat ve Ticaret Vekâleti Küçük Sanatlar Umum Müdür Muavini Hicri Aksoy ve alâkalı bazı şahıslarla Sille'nin kızını görmek için Konya yollarına düşüverdik... Ankara'dan çıktıktan üç saat 10 dakika sonra Konya'nın tozunu görüverdik." (Birinci yazı)

Aşağıda bu beş yazıyı bir liste olarak veriyorum.

Köylerde Küçük El Sanatları: Mevlâna'yı bir ziyaret edeni, Mevlâna Konya'ya çekermiş - Hilton'un 13 bin metrekare halısını yapan tezgâhlara doğru - Konya'nın tozu, Sille'nin kızı... - Köylümüz küçük el sanatlarının inkişafıyla kalkınıyor - Hükûmetin bu mevzudaki geniş faaliyeti (30 Ağustos 1955).

Halıcılık Nasıl Gelişiyor? Sille'nin kızı - Şıkır şıkır tempolu sesler arasında - Her tezgâhta altı genç kız - Ladik'te İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun ortak olduğu bir atölye - Halıcı kızlarla konuştum... - Hayırlı bir teşebbüsün önderliği... (3 Ağustos 1955).

Türk Halıcılık Tarihi: Konya Müzesi'nde üç milyon düğümü havi bir şaheser - Tarihin meşhur halıları - Buhari Husrev, Bağ İrem - Avrupa'da İran halısından daha evvel Türk ha-

lısı tanınmıştır (2 Eylül 1955).

Yeni Halıcılığa Doğru: Selçuk medeniyetinde halının yeri - 1891 Viyana Sergisi'nin şarkta ve garbdeki tesirleri - Yeni Halıcılığın inkişafı - Türk Halısı mevzuunda bir ecnebi profesörün söyledikleri (4 Eylül 1955).

Karaman'a Doğru: Karaman Kalesi'nin hikâyesi - Karaman'da tarihî eserler - Kale duvarları arasında bulunan bir vagonluk hazine - Lârende halıcılığı - Belki Türkiye'nin en bol trafik işareti olan şehri (6 Eylül 1955).

Sonuncu yazıda yazar, eski adı Kızıllar olan Taşkale köyüne doğru yola koyulduğunu, Karaman'ın yollarının da Konya'nınki gibi tozlu olduğundan söz ettikten sonra sözünü şöyle bağlamaktadır:

“Taşkale'nin yolları görülesi yerler. Bundan sonraki yazımızda Taşkale ve civarının vahşi tabiatı ve bu köydeki çalışma arzusunu

belirtmeye çalışacağım.”

Dizinin alt başlıklarına dikkat edilirse konuların ağırlığını halı ve halıcılık oluşturuyor. Bir görevli bir bürokrat olmalıdır. Bir genel müdürle, bir genel müdür yardımcısıyla yollara düştüğüne göre bu alanların uzmanlarından biri olmalıdır.

Rahmetli Hınçer'in terekesinden bana kadar gelebilen gazete kesiklerinde, burada sözü edilen ve altıncı yazı olması gereken bölüm yok... O gazete Hınçer'e mi ulaşmadı yoksa o, Taşkale ilgili bu yazıyı kesip saklamayı gerekli mi görmedi bilemiyoruz. Biz, elimizdekilerle yetinmek zorunda kalıyoruz. Meraklı okuyucularım gazetesinin arşivini bulup Eylül 1955 tarihli sayılarından yola devam edebilir.

Konya halıcılığına eğilecek gençlerin bu dizi yazıyı mutlaka bulup okumaları gerektiği görüşümdedir.

KONYA'DA RAMAZAN FIKRALARI-I

Fakir Usman, Fıkırayı kelime manasıyla “küçük nükteli ve güldürücü hikayecik” olarak tarif ederek: “Fıkraları asıl maksadı ise mizahtır.” demektedir.

Celalettin Kişmir, Konya’da Mizah (Yeni Konya, 29 Mayıs 1964) adlı makalesinde Konya’nın ilk mizahi gazetesinin 1922 yılında Babalık Gazetesi’nin ilavesi olarak çıktığından bahseder. O dönemde bu gazetede yer alan fıkraların Konya’ya ait olmadığını ifade eden Kişmir: “*Oysa devrin Konya’sını tanıtmaya bakımından bu gazetelerde Konya ile ilgili fıkralar yayınlansa ne kadar iyi olacaktı*” diye de bir temennisini bildirir.

Bununla birlikte Babalık Gazetesi’nde 1926-1928 yılları arasında “**Erdoğan**” mahlasıyla Hamdizade Abdülkadir’in derlediği Konya’ya ait olan pek çok fıkra yayınlamıştır. Osmanlı Türkçesi ile yazılan bu fıkralardan 1926’da “**Mahalli Fıkralar, Mizahi Fıkralar, Ramazan fıkraları ve Ramazan Latifeleri**” başlığı altında çıkan Konya fıkralarından bazılarını günümüz Türkçesine aktardık.

1- Şaşkın Vaiz

Muttaki azgını vaizlerden birisi her Ramazan vaizini bila münasebe elfazı küfür (küfre düşüren sözler) bahsiyle idare eder imiş. Hasbelbeşer herkesten azıcık sudur etmekte olan hatıreti lisanıye (söz hataları) onun kanaatine göre küfürden başka bir şey değilmiş. Yüzde bir ihtimal ile kendisinde nişane-i İslam ve iman görülebilen bir adamın yine İslamiyeti ile hüküm edilmemesi lazım geleceğini idrak edemeyen dar düşünceli bu vaiz tehlike-i küfür ile herkesi endişelere düşürmekte devam edermiş. Bir gün cemaat meyânında bulunan zürefadan (zarif kişilerden) birisinin sabrı tükenmiş. Sabit merhumun şu

beytini: “*Behey vaiz niçin ekfar (küfür ile itham) edersin ehl-i İslamı, Müslümansın, nedir ağzında ki.*” Bu küfre yakın lafzı bir kâğıda yazmış, dua rica edenler arasına sokularak vaizin önüne götürüp koymuş. Vaiz sırayla kâğıtları süzerken bunu da görmüş. Haykırmaya ve:

- Bunu yazan kimse meydana çıksın, diye bağırılmaya başlamış. Yazan muzip kendisini ortaya hiç atar mı? Vaiz asabiyetini (öfkesini) artırdıkça artırmış. Vaiz hemen olduğu yerde bırakarak kürsiden aşağıya atlamış ve hamakattini âleme anlatmıştır.

Aynı muziplik meşhur Haccac-ı Zalime de yapılmış. Fakat o kurnaz adam bizim vaiz gibi kendisini âleme kepaze eder

mi? Mumaileyh bir gün minbere çıkarken ayağının altında bir kâğıt bulmuş. Hemen alıp okumuş. “**Var küfrünle berat-ı temettü’ et. Ehl-i cehennemden olduğunda şüphe yok ya.**” mealindeki ayet-i celileye hiç aldırmamış. Hutbesini ikmal etmiş inerken aynı kâğıda “**Kini-nizle giriniz, Allah kalplerdeki serairi (gizli sırları) bilir**” mealindeki diğer ayeti yazmış, yine oraya bırakıp gitmiştir. Bakınız Haccac’ın kiyasetine! Eğer o istese idi mevcut cemaati birer birer başını keserdi.

2- Hilmi Dede

Çelebi Abdülvahid (1858-1907) merhumun zamanında burada tanıdığım hücrenişinlerden bir Hilmi Dede vardı. Diğerleri gibi o da merhum Çelebi Efendi’ye “**Aziz Efendimiz**” der idi. Bir gün kendilerine tariz tarikiye:

- Dede Efendi, Aziz Efendimiz’in ismi nedir, dedim. Cevaben:

- Çelebi Efendimiz, dedi.

- Çelebi Efendimiz’in ismi nedir? dedim. Biraz düşündükten sonra:

- Molla Hünkar Oğlu, dedi. Tekrar:

- Dede, ben asıl öğrenmek istediğim işte o: Hünkar Oğlu’nun ismidir, dedim. Biraz telaşla:

- Molla Oğlu da derler, dedi.

- İsmi, ismi? Dedim.

- Bunlardan başka ve ismi olacak demesin mi? On altı sene mülga (kapatılmış) Dergâh’ta Dedelik ettiği halde yegâne şeyhinin ismini öğrenemeyen Dede’nin bu haline hayret ettim.

Abdülvahid
Çelebi Efendi
(1858 - 1907).

Veda edip yanından ayrıldım.

Cümle kapısından çıkarken Hilmi Dede arkamdan koşup geliyor. Tevakkuf ettim (durdum, bekledim).

- Efendi Bizim Aziz’in ismi Postnişin’dir demesin mi?

Üç ay evvel Eskişehir’de Dede’ye rast geldim. Başında şapka ile önümden geçiyordu. Hemen elinden tutup hatırını sordum.

- Aziz Efendimizin ismi nedir? dedim. Eski muhavereyi hatırladı:

- İşte şimdi söylerim. Aziz Efendimiz’in ismi: **Hiç!**.. dedi.

Bu münasebetle hatırıma diğer bir fıkra geldi. Muhterem mebusumuz Karahafızzade Mustafa Efendi’nin aflarına mağruren (sığınarak) onu da şu-

Karahafızade Mustafa ULUSAN (1873-1943)

raya ilave edivereceğim. Esbak Vali Subhi Bey Konya'ya velayetle (valilik için) gelirken istikbalciler (karşılıycılar) arasında Mustafa Efendi'de bulunur. O zaman zi-ülema da bulunan mumaileyhe Subhi Bey, Kadı Efendi'nin ismini sorar. Mustafa Efendi bu suali cevapsız bırakmaz:

-Hakim Efendi, der.

3- Hacı Adil Efendi

Merhumun Konya'da büyük bir sıytı fazileti vardır. Efdal-i ulemadan olduğu halde elinden sigarayı hiç düşürmez ve bunu adem-i mubalatına haml eden sufilerin sözüne asla ehemmiyet vermez imiş. Kendilerini pek ziyade seven bir köylü bir gün gelip:

- Efendi hazretleri, bu içtiğiniz tütünü biz köylerde tarlaların kenarına ekeriz. Domuzlar onu görünce çekinir. Afyonlarımızı ekinlerimizi çiğnemezler! gibi mütalaalar yürüterek aklınca hocayı sigaradan vazgeçirmek iste-

miş. Hoca:

- Sofinin domuzu olduğunu bilirdim, anlaşılıyor ki domuzun da sofisi olurmuş, demiştir.

4- Balta Dede

Konyalı meşhur Balta Dede merhum birisine ağnam memuriyetiyle Koçhisar'a gitmiş. Dönüşünde Obruk Yaylalarından birisinde bir gün kalmak zarureti hâsıl olmuş. İkinci namazı kılanacaktı. Dede şöyle bir cemaati süzmüş. İçlerinde yüzlerine tükürülecek kimse yok. Hemen süzülüp mihraba geçivermiş. Bunlara güzel bir ikinci namazı kıldırılmış. Namazdan fariğ olunca köylü ile dedenin arasında şöyle bir muhavere geçmiştir. Köylüden birisi:

- Dede nasıl namaz oldu bu? Dede:

- Pek ala namaz oldu. Köylü:

- Canım bizim imam böyle yapmazdı bu namazı. Gizli gizli okurdu. Dede:

- Bu hangi sene? Köylü:

- 1308. Dede:

- Hangi ay? Köylü:

- Ramazan. Dede:

- Kaçınıcı gün. Köylü:

- 15. Çarşamba. Dede:

- 1307 senesi Ramazan'ın 15. Çarşamba günü ikinci namazını cehren kılınacağını daha bilmiyor musunuz, cahil herifler, demiş ve köylüyü mahcup etmiştir.

5- Dede Ne Demiş

Balta Dede berayı maslahat (bir iş için) bir köyde bulunuyormuş. Oda sahibinden sigarasına

ateş istemiş. O da elindeki çakmak taşını önüne atarak:

- Al, çak Dede! demiş. Dede ise yüksek makabli olan ve aynı zamanda "deni" manasına delalet eden "Alçak" kelimesinin kendisine teveccüh edildiğini (söylenildiğini) zannederek biçare köylüye tehevvrle (sinirlenerek):

- Sensin alçak! diye mukabele etmesin mi?

6- Ağa ve Hademe ile S... Efendi

Konya'nın eski ağalarından birisi Ramazan'da iftar zamanı yaklaşırken bütün ev halkına kan kusturmuş. Ailesi tarafından onu oyalamaya memur edilen hademe Hüseyin bir gün dere-den tepeden latifeler yuvarlar-ken:

- Ağa! Şu Ramazan ne mübarek bir aydır. İnsan nereye baksa bir temizlik görür demiş. Ağa bu söze tehevvr edip:

- Ulan edepsiz! Diğer aylarda ne pislik görürsün de bunu söylersin, demiş. Ve Hüseyin'in ensesine bir sille indirmiştir.

S. Efendi, bir mecrumiyetten (suçtan) dolayı taht-ı muhakemeye alınır. Alelusul mustandik (sorgu hakimi, savcı) tarafından merasimi kanuniye ifa edilir. Bir mahkûmiyeti sebk edip etmediği (olup olmadığı)da tabii sorulur. Efendi:

- Bir defa mahkûm olmuştum, der.

- Neden mahkûm olmuştunuz? sualine karşı da kayıtsız bir tavrı ile.

- Efendim o zaman bir müstantike tecavüz etmişim de onun için, diye cevap vermiştir.

7- Çekiç İstiyor Çekiç

Eski valilerden birisi eski eşraftan bazılarına bir iftar ziyafeti veriyor. Bu meyanda Çelebi Efendi ile esbak müftü Hacı Abdullah Efendi de bulunur. Sofra kurulur çorba konur sıra ile köfte gelir. Köfte sahanının dibi biraz yumrulmuş olduğundan eller tenavül (almak) için temas ettikçe sahan sağdan sola oynamaya başlar. Vali sahanın kusurunu kapat-

Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Çekiç İstiyor Çekiç, Babalık, 10 Şubat 1926

Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Merkep Beğenmiyor,
Babalık, 21 Şubat 1926

mak ve Çelebi'ye hulus çakmak (samimiyet) için müftüye:

- Hoca Efendi görüyorsun ya sahanda **Sema ediyor**, der. Müftü de cevaben:

- Dibi çekiç istiyor, çekiç, demiştir.

8- Merkep Beğenmiyor

Müftüyü esbak Abdullah Efendi bir gün merkebine binmiş Meram'a gidiyormuş. O zaman ki mektupçu Ali Nüzbe Bey de bir fayton ile şehre iniyormuş. Merkep faytonu görünce tizlik etmiş, ürkmüş selamlaşmasına mani olmuştu. Öteden beri tazim ve ihtirama (saygıya) alışmış olan Mektupçu Bey ise hocanın bi'l-iltizam merkebin başını çevirmiş

olduğunu zannederek:

- Hoca Efendi beni beğenmiyor musun? demiş. Hoca da:

- Bey Efendi beğeniyorum, fakat merkep beğenmiyor, cevabını vermiştir.

9- Ayıyı Sana Göstereyim

Vaktiyle Konya'da iri gövdeli ve ağırbaşlı bir müsevvidimiz (fetva yazan katib) vardı. Bir mesele sormak için kendilerine iki adam müracaat eder. Tesevvidhane kalabalık olduğu için dışarıda biraz beklemek mecburiyetinde bulunurlar. Bu iki hasım aşağı yukarı konuşmaya koyulurlar. Biri diğerine hiddetle:

- Git hay ayı, der. Öteki de buna safvetle:

- İçeri girelim de ayıyı sana göstereyim, demesin mi?

10. Halil Efendi

Sultan Selim Camii Şerifinin duvarında vaktiyle büyük bir çifte "Hu" vardı. Evvelce biraz softalık etmiş olan meczubinden Halil Efendi'ye:

- Molla efendi! Hocalar "darebe (Arapça vurdu fiili)nin tahtında bir "hu/o" muzmardır (yani gizli özne vardır) derler. Şu azim (büyük) hu "zarebe"nin tahtında (altında) nasıl muzmar (gizli) olur. Merkum (Halil Efendi):

- Siz divane adamlarsınız. Her Hu'nun (öznenin) kendisine göre "darebesi/vurması" olur demiştir.

11. Delibaşı'nın Başı

Delibaşı'nın başı merkeze getirildiği zaman bir sırığın başına geçirilip belediye dairesinin

önünde teşhir edilmişti. Seyirciler arasında cereyan eden bir muhavereyi gayet latif ve manidar bulduğum için defterimin başına şu suretle kayıt edivermişim. Birişi diğeri:

- Bu Delibaşı değildir. Diğeri:

- Bu Delibaşı'nın kendisidir. Arkasındaki zarif bir belediye memuru:

- Ben Delibaşı'nı yakından tanıyım. Kendisi ile iki sene beraber bulundum. Bu sersem herife evvelce Deli Mehmet derlerdi. Göklü gibi gözleri de biraz bozuk olduğu için ara sıra kör Mehmet dediğimizde olurdu. Yakın zamanlarda buna Delibaşı denmeye başlandı. Bu nam ile şöhret aldı. En nihayet başı kesildi. Lehül-hamd bu hale geldi. İkinci dediği de doğru değildir. Bu Delibaşı'nın başıdır, demiştir.

12. Hasbihaller

Beş obur bir yerde oturup konuşuyorlarmış. Birişi demiş ki:

- Bol bir yemek bulmalıyım da baylıncaya kadar yemeliyim. Diğeri:

- Orada ben de bulunmalıyım da karnım yarılır gibi olmalıyım. Öteki:

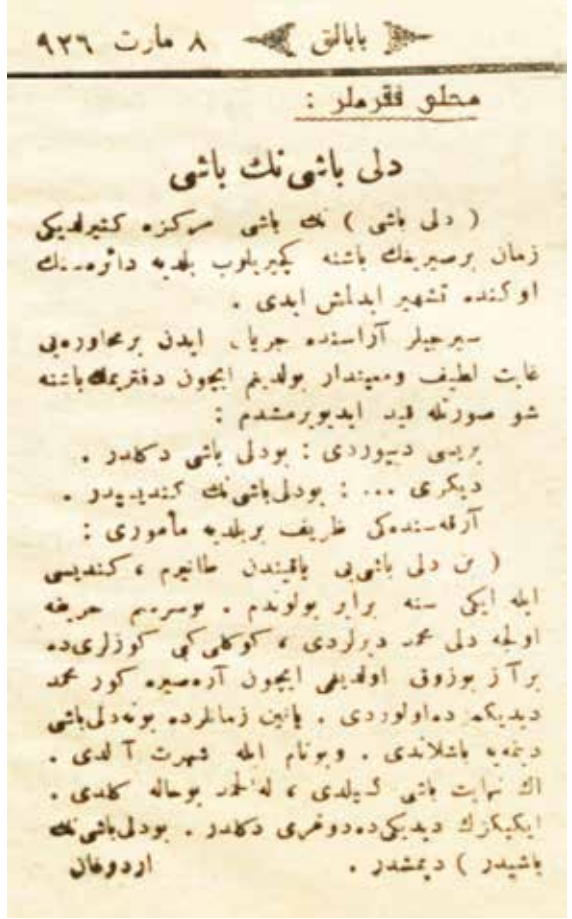
- Ben de beraber olmalıyım, karnımı öyle doldurmalıyım ki donumun dikişleri dara gelip de yırtılmalı. Öbürüsü:

- Ben de girdiğim kapıdan çıkmayacak bir hale gelmeliyim. Beşincisi.

- Ben o kapıdan sağ çıkmamalıyım!..

KAYNAKLAR:

- Celalaeddin Kışmir, Konya Fıkraları, Yeni Konya 20 Ağustos 1961
Celalaeddin Kışmir, Konya'da Mizah, Yeni Konya 29 Mayıs 1964

Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Delibaşı'nın Başı, Babalık, 8 Mart 1926

- Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Ayıyı Sana Göstereyim, Babalık, 23 Şubat 1926
Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Çekiç İstiyor Çekiç, Babalık, 10 Şubat 1926
Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Delibaşı'nın Başı, Babalık, 8 Mart 1926
Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Halil Efendi, Babalık, 2 Mart 1926
Erdoğan, Mahalli Fıkralar- Merkep Beğenmiyor, Babalık, 21 Şubat 1926
Erdoğan, Mizahi Fıkralar- Hasbihaller - Babalık, 22 Mart 1926
Erdoğan, Ramazan Fıkraları- Hilmi Dede, Babalık, 4 Nisan 1926,
Erdoğan, Ramazan Fıkraları-Şaşkın Vaiz, Babalık, 17 Mart 1926
Erdoğan, Ramazan Latifeleri- Ağa ve Hademe ile S... Efendi, Babalık, 2 Nisan 1926
Erdoğan, Ramazan Latifeleri- Balta Dede- Babalık, Babalık, 8 Nisan 1926,
Erdoğan, Ramazan Latifeleri- Hacı Adil Efendi, Babalık, 6 Nisan 1926,
Erdoğan, Ramazan Latifeleri-Dede Ne Demiş, 13 Nisan 1926,
Fakir Usman, Konya ve Konya fıkraları, Yeni Konya, 1 Haziran 1971

GÖDENE'DE BİR AĞAÇ KAZASI VE DİYET DAVASI

1691 yılında Gödene Köyü'nde Mustafa oğlu Mahmut adlı kişi yeterli tarlası olmadığından Mehmet oğlu İsmail Halifenin bağında bostanında çalışmaktadır. Badem ağaçlarının budaklarını ayıklarken ve meyve fidanlarını ıslah ederken yaşlı bir badem ağacının kuru ve kalınca dalını kestiği sırada yere düşen dalın altından ayağını kurtaramaz ve kırılır. Bu ağır yarısından iyileşemez ve vefat eder.

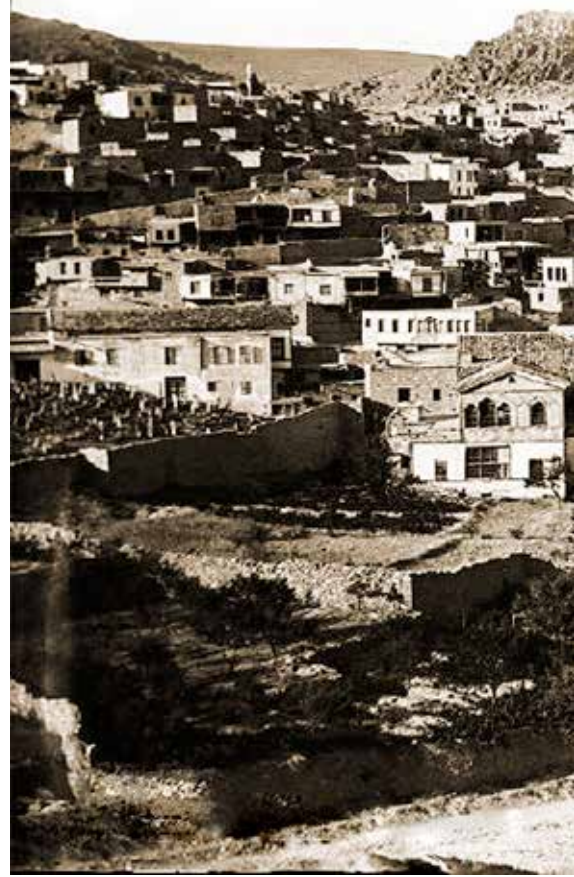
20 Ramazanda yani yukarıdaki 17 Haziran 1691 tarihinde vuku bulan davaya konu bu olay, Recep ayının 29. günü yani 28 Mayıs 1691 yılında yaşanıyor. Bu ağır yarısından iyileşemeyerek vefat eden Mustafa oğlu Mahmut'un karısı Sefer kızı Döndü şer'i şerif mahkemesine başvurarak kocasının diyetini istiyor.

Mal sahibi ve Mustafa oğlu Mahmut'u yanında çalıştıran Mehmet oğlu İsmail Halife, olay sırasında yaralanan şahıstan "ben bu yaradan ölürsem kimse-den şikayetçi değilim, köylülerin hepsinin zimmeti temizdir, kimse suçlanmasın, ayrıca o gün Mehmet oğlu İsmail Halifenin emriyle değil kendi isteğimle ağaçları temizliyordum" mealinde bir belge alır ve hüccet olarak

bunu saklar.

İşte bu ağır yarısından iyileşemeyerek vefat eden Mustafa oğlu Mahmut'un karısı Sefer kızı Döndü, bu şahitler huzurunda kocasının verdiği belgeden habersiz olarak şer'i şerif mahkemesine başvurarak kocasının diyetini isteyince bu belgeye dayanarak mahkeme kadını haksız bularak davadan el çektirir.

Bu anlattığımız olayı Konya Şerriye Sicilinin 13. cildinde ka-

yıt altına alınarak tarihe mal olmuştur.

Olay Yeri Olan Gödene ve Su Dirhemi

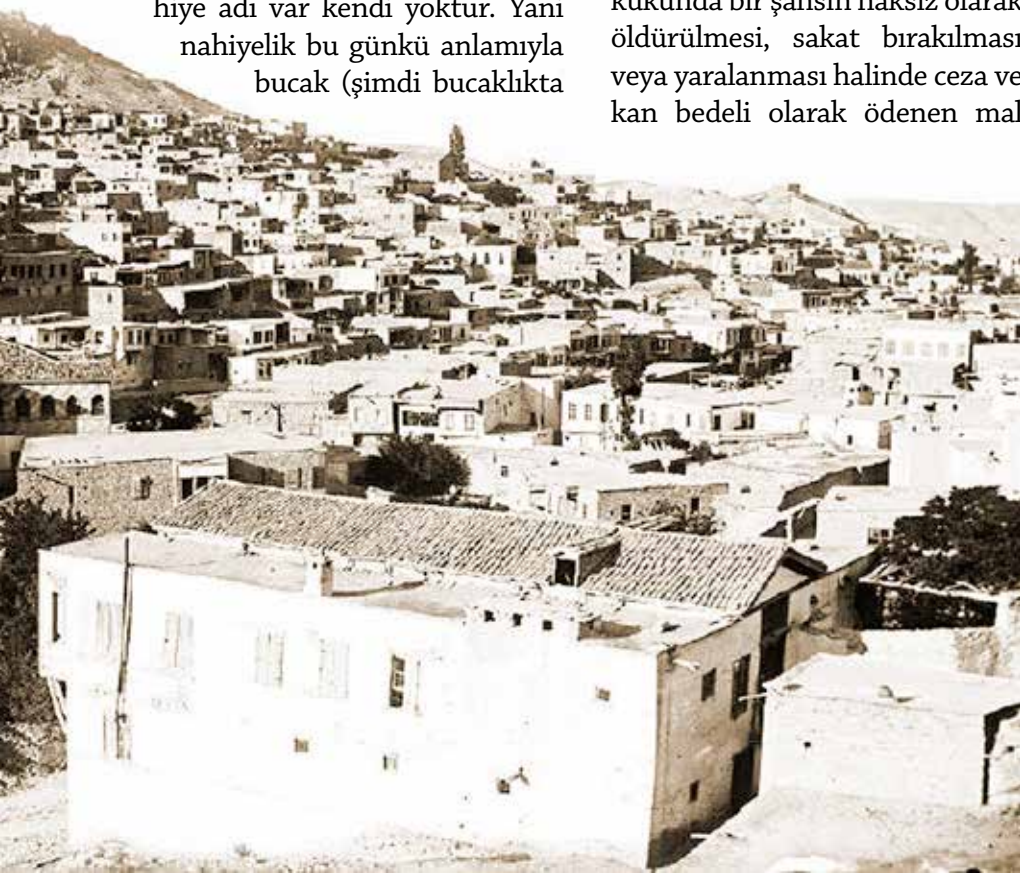
Gödene: Akören yolu üzerinde Hatıb'ı geçtikten sonra anayoldan sağa levhası Dikmeli olarak yazılan köy. 1961 yılına kadar adı Gödene iken, Türkçe olmayan yerleşim yerlerinin adını değiştirmeye yönelik kanun gereğince Dikmeli olarak değiştirilmiş, şu anda ise artık Meram'ın bir mahallesidir.

Su dirhemi: Merkezi Sille olan bir nahiyedir. Osmanlı zamanında en çok adı geçen bir nahiyeye olarak Su dirhemine Konya'nın batısındaki birçok köy bağlıdır. Merkezi sille olan bu nahiyeye adı var kendi yoktur. Yani nahiyelik bu günkü anlamıyla bucak (şimdi bucaklıkta

kaldırıldı) tüm bağlı olduğu köyler tarafından kullanılan bir üst kimlik gibidir. Mesela 1970 yılında beraber okuduğumuz taleberden birçoğu Tepe köylü idi ama onlar nerelisin? Sorusuna Sille-Tepeköy derlerdi. Hadim için Aladağ, Ermenek için Navahi ne ise Konya içinde Su dirhemi o idi: bağlı olan köyler var ama kendisi yok. Daha doğrusu bu isim birçok köye verilen ortak bir ad.

İslâm Hukukunda Diyet

İslâm hukukunda adam öldürme ve yaralamalarda mağdur tarafa ceza ve kan bedeli olarak ödenen mal. Arapça'da "ödemek, vermek" anlamındaki vedy kökünden türeyen diyet, İslâm hukukunda bir şahsın haksız olarak öldürülmesi, sakat bırakılması veya yaralanması halinde ceza ve kan bedeli olarak ödenen mal

veya parayı ifade eder.

İnsanlık tarihinde öldürülen şahsın yerine kan bedeli (blood-money) ödenmesi uygulamasının uzun bir geçmişi vardır. Şahsî intikam hakkı ve kısas ilkesi İbrânîler’de hâkim, eski Yunan, Mezopotamya, Roma ve Germen hukuklarında oldukça yaygın olmakla birlikte belli farklılıklarla da olsa diyet de bilinmekte ve uygulanmaktaydı.

İslâm dini ceza hukukunun diğer alanlarında genelde takip ettiği metodu diyet konusunda da devam ettirmiş, o dönem Arap toplumunun alışkın olduğu veya bildiği uygulamalarda köklü değişiklikler yapmak yerine mevcut sistemdeki yanlış uygulamaları kaldırmayı, aksaklıkları gidermeyi, ıslahat ve amaçlarını bu model üzerinde göstermeyi tercih etmiştir. Kur’an öldürmede kısasın farz kılındığını bildirdikten sonra, “Ancak kim (din) kardeşi tarafından affedilirse o zaman ma’rûfa uymak, güzel ve tam olarak ödeme yapmak gerekir. Bu rabbinizin bir hafifletmesi ve rahmetidir” (el-Bakara 2/178) ifadesiyle kısastan vazgeçilmesi halinde Müslümanların genel kabulünü gören bir ölçü (ma’rûf) çerçevesinde ve gerektiği şekilde diyetin ödenmesi hususuna işaret eder. Kısastan diyete dönme imkânının Allah’ın bir hafifletmesi olduğu ifadesinin, kısastan başka alternatif bir cezanın veya imkânın bulunmadığı yahudi hukukuna telmih için olduğu söylenir. Kur’ân-ı Kerîm’de hataen adam öldürme ile ilgili âyette ise diyetten açıkça

(lafzan) söz edilir ve yanlışlıkla bir müminin öldürülmesi halinde belirli cezalar dahilinde öldürülenin ailesine ödenmek üzere diyet verilmesi ve bir köle âzat edilmesinden bahsedilir (en-Nisâ 4/92). Bununla birlikte Kur’an’da diyetin miktarı ve ödenme şekliyle ilgili bir ayrıntıya yer verilmez. Adam öldürme suçunun kasten ve hataen şeklinde iki gruba ayrılması ve hataen öldürmede diyet ve kefâret yükümlülüğü İslâm öncesi döneme nisbetle yeni bir hükümdür.

Hz. Peygamber’in sünnetinde diyet konusunda bir hayli ayrıntı ve uygulama örneği mevcuttur. Özetle ifade etmek gerekirse Hz. Peygamber’in öldürülenin diyetini 100 deve olarak veya altın, gümüş, koyun, sığır, elbise gibi mallardan belirli bir miktar şeklinde takdir ettiğine, yaralanma ve sakat kalma ile sonuçlanan müessir fiillerin ve organların diyetleriyle ilgili belli ölçüler getirdiğine ve uyguladığına dair rivayetler oldukça fazladır. Bunlar arasında, Resûl-i Ekrem’in Yemenliler’e hitaben yazıp Amr b. Hazm ile gönderdiği ve yine bu sahâbe tarafından rivayet edilen mektubu ile (bk. San’ânî, III, 244-248) Asr-ı saâdet ve Hulefâ-yi Râşidîn devrindeki uygulama örnekleri bir hayli önem arzeder. Bununla birlikte mevcut rivayetler içinde, daha sonraki asırlarda hukuk ekollerinin ve hukukçuların ayrıntıdaki farklı görüşlerinin her birine kaynaklık edecek kadar farklılık bulunması dikkat çekicidir. (Diyânet İslâm Ansiklopedisi, C. 9, s. 473.)

محبة قربة قضاة تابع صدور حيا حينه كورنه نام قديم ياتخلدندس - اليك بوندس اقدم قربة اولدس
 محبة رحمتي نك در وجه دوندی بنت من نام خاقان مجاهد شرع خطير اوزم السوفير قربة موقومه
 لما نذرت بانفس الكهان اسمعيل خليفة ارجل حضرتك امزنيه دعوتنا وتقدر كلام ايدوب بوندس اقدم
 در وجه مرقوم محبة قربة مرزبند مذکور اسمعيل خليفة اجماع انا حاج كسب خدمت ايدركن انا حاج
 اباغتك امزنيه دوشوب كوكني قربة اول جراحدن فد او كشته دم و دنيش طالبا ايدرين

**Konya Şerriye Sicili, C. 13
(113/ 212/2)**

“Mahmiye-i Konya kazasına tabi Su dirhemi nahiyesinde Gödene nam karye sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan Mahmud b. Mustafa'nın zevcesi Döndü binti Sefer nam hatun meclis-i şer'i hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde karye-i merkume sükkanından baisü'l-kitab İsmail Halife b. Mehmet mahzarında üzerine dava ve takrir-i kelim idüb bundan akdem zevcim merkum Mahmud karye-i mezbureden mezkur İsmail Halife için ağaç kesüb hizmet ederken ağaç ayağının üzerine düşüp kemiğini kırub ol cerahatdan fevt olmuşdur dem ve diyetini taleb iderin didikde gibbe's-sual mezbur İsmail Halife cevabında mezbur bana hizmet etmeyüb kendi sun'uyla ağaç keserken ağaç ayağının üzerine düşüb kemiğini kırub mecruh oldukda canib-i şer'den keşf olunurken bezbur Mahmud ben kendi sun'um

ile ağaç kesüb badem ağacını tahlis ederken kesdiğim ağaç üzerime düşüb ayağımı kırmışdır bu hususa karye-i merkume ahalisinden bir ferdin sun'u ve teaddisi yokdur eğer bu cerahatın tesirinden fevt olursam dem ve diyetime müteallik davadan bilcümle ahali-i karyenin zimmetlerini ibra eylerim deyüb hüccet olunmuşdur deyu tarih-i kitab senesi şehr-i Recebinin yirmi dokuzuncu günü tarihiyle müverrah hüccet ibraz edecek ba'de'l-istintak mazmunı hüccet-i merkumeyi mezbure Döndü ikrar etmeğın dava-yı merkumeden men'i birle mâ vekaa bi't-taleb ketb olundu fi'l-yevmi'l-ısrîn min şehr-i ramazane'l-mübarek li-sene isneteyn ve mie ve elf (17 Haziran 1691)

(Olayın Şahitleri)
 Memi çelebi Pazar başı
 Mustafa b. Mehmed
 Mehmed çelebi b. Ahmed beğ
 Receb b. kasım
 Receb b. Ali
 Ramazan b. Müsemma”

Ahmet KUŞ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SİLLE ALBÜMÜ

Bu hafta sizlere Selçuklu Belediyesi tarafından yayımlanan bir fotoğraf albümünü tanıtmaya çalışacağım. Eski siyah beyaz Sille fotoğraflarından oluşan albümün adı “Geçmişten Günümüze Sille Albümü”. 2013’ün Eylül ayında Konya’da basılan albüm M. Ali Kapar, Ahmet Çaycı ve İ. Mete Mimirolu tarafından yayına hazırlanmış. Albümün İngilizce çevirilerini ise Şeyma Akın yapmış. 183 sayfadan oluşan albümde 156 adet fotoğraf yer alıyor.

Albüm Selçuklu Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay’ın kısa sunuş yazısıyla başlıyor. Bugüne kadar yaptığı çalışmalarla Sille’nin daha fazla tanınmasına

katkıda bulunan Uğur İbrahim Bey Sille’ye verdikleri önemi şu sözlerle ifade ediyor; “*Sille’nin tarihî ve kültürel değerlerini, el sanatlarını, folklorik yapısını yeniden yeşertmek ve geliştirmek için yaptığımız çalışmalar artarak devam etmektedir. Sille ile ilgili tarihî yapıların restorasyonu başta olmak üzere, bilimsel çalışmalar, sempozyumlar, tanıtıma yönelik yayınlar, tarihî ve kültürel değerlerin envanterinin hazırlanması, uluslararası turizm işletmelerinin Sille’yi tanımalarını sağlamak, Sille’ye katma değer sağlayacak girişimcilik örneklerini araştırmak ve uygulamak önemli çalışmalarımızdan sadece bazılarıdır.*” Albüm başkanın yazısından sonra Sille’yi Kalkındırma ve Tanıştırma Derneği Başkanı Abidin Hikmet Yanartaş’ın ve Küçük Asya Araştırma Merkezi Müdürü Stavros T. Anestidis’in takdim yazılarıyla devam ediyor. İki takdim yazısından sonra ise kitabı yayına hazırlayan M. Ali Kapar, Ahmet Çaycı ve İ. Mete Mimirolu tarafından kaleme alınan önsöz yer alıyor.

“Geçmişten Günümüze Sille Albümü” çok eski bir tarih, sanat ve kültüre sahip olan ve bünyesinde birçok tarihî eseri ve farklı kültürleri barındıran Sille’nin fotoğraflara yansıyan yüzünü kamuoyuna sunmak amacıyla ha-

zırlanmış. Albümde farklı kurum ve kişilerin arşivlerinden temin edilen fotoğraflar yer alıyor. Kitapta yer alan fotoğrafların bazıları XX. yüzyılın başlarında Konya'ya gelen ve Sille'yi de ziyaret eden İngiliz seyyah Gertrude Bell'in çektiği fotoğraflar içerisinde seçilmiş. Kitap hazırlanırken Sille'yi Kalkındırma ve Tanıştırma Derneği'nin arşivinde yer alan fotoğraflardan da istifade edilmiş. Albümün en dikkat çekici fotoğrafları ise Atina'da bulunan Küçük Asya Araştırma Merkezi ve Silleliler Derneği'nden temin edilmiş. Ayrıca albümde Koyunoğlu Müzesi, Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, Mustafa Erden, Hasan Özönder ve İbrahim Dıvarcı'nın arşivlerinden de fotoğraflara yer verilmiş.

Sille tarihine, kültürüne ve sosyal hayatına merakınız varsa bu albümden mutlaka bir tane edinin. Albüm, eski Sille hakkında bugüne kadar hazırlanan en kapsamlı görsel tarih çalışması olma özelliğini taşıyor. Bu albümü incelediğiniz zaman geçen yüz yıl içerisinde Sille'deki değişime bizzat şahit olacaksınız. Evler, camiler, kiliseler, mağara-

lar, çeşmeler, köprüler, sokaklar, insanlar, kıyafetler ve daha başka fotoğraflar Sille'nin zengin geçmişini ortaya koyuyor. 10x15 cm ebadında basılan fotoğrafların altında Türkçe, İngilizce kısa açıklamalar ve fotoğrafın alındığı arşiv adı bulunuyor.

Şehir tarihçiliğiyle, mimariyle, sosyolojiyle, edebiyatla, sanatla, fotoğrafla ilgilenenler için bu tür yayınlar eşsiz kaynaktır. "Geçmişten Günümüze Sille Albümü" nün Sille için önemli bir

boşluğu dolduracağına inanıyorum. Albümün diğer bir faydası da bizim gibi fotoğraf sanatına gönül verenlere siyah beyaz fotoğrafın tadını tekrar yaşatmasıdır. Renkli fotoğraf, hayatın her yanını kapsamış olsa da erbabı için siyah beyazın yeri bir ayrıdır. Öncelikle yayın hayatımıza böylesine güzel eserler kazandırdığı için Selçuklu Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay'a teşekkür ediyor ve albümün hazırlanmasında emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Aczimin Giryesi

Sıratı geçmek

Ruh, ilim-irfan kanadı takıp hemen uçmak ister.
Beden, mümkün olsa dünyayı sırtlayıp kaçmak ister.
Gönülse, ifrat-tefrit yoluna itibar etmeyip,
Kıldan ince kılıçtan keskin sıratı geçmek ister.

Ahmet Sevgi

D U Y U R U

SAYGIDEĞER AKADEMİK SAYFALAR YAZAR VE OKURLARI

14. cildimize bu sayımızda ara veriyoruz. Sizler her yılın yaz aylarında iki ay kadar tatil yaptığımızı artık biliyorsunuz. Önemli bir kısmı akademisyen ve eğitimcilerden oluşan yazar kadromuzun, uzun bir eğitim - öğretim yılının sonunda tatile çıkmaları bizi de ister istemez tatile zorluyor.

Bu mecburi tatilin sonunda yep yepi araştırma dosyalarıyla sizlere "Merhaba" diyebilme temennisiyle sağlık ve esenlikler diliyoruz.